

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

7 Hic non condemnet, similis quem culpa remordet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

detinere contendit, quatenus nostro libramine, que fuerit apud vos antiquitus Archiepiscopalis ecclesia, huc claris innoveat: & deinceps omni ambiguitate recia, quam sequi Episcopi vestri debent, incunctanter agnoscant. Neque enim ecclesie Dei per discordias regum, divisionis aliqui pati dama necesse est, cum quantum ex se est pacem, quam prædicant, servare studeant in vicem, & in omnes.

C. X. *Subrogati post sunt.* Sic restitutum est ex aliquot vestigiis & validè emendato codicibus. Antilegatur, subrogari possunt.

C. XI. *Demutato injusta irrita est, & à synodo retractanda.*

Unde Felix Papa I. epist. prima ad Paternum.

Riram esse censemus & injustam Episcoporum damnationem, & ideo à synodo retractandam, ita ut oppressis abominibus, in cunctis subveniantur causis.

C. XII. *Sic irregularis, & antequam vox, aliter: sed in decretis huius, & in concilio Carthaginiensi quarto (unde citatur infra q. 3. c. irritum) & in capitulis Hadriani, & apud Anselmum est, irritam esse injustam Episcoporum damnationem, & quæ lecta videtur magis convenire cum rubrica huius capitis.*

Quod in eadem metropolitanam suam concernere, & aliorum iudicium alicui expetere non liceat, Sixtus & Papa III. restituit in epist. ad viciniam Episcopos, c. 3. dicens.

C. XIII. *Pergrina iudicia sunt submovenda.*

Peregrina iudicia (salva in omnibus Apostolica auctoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, ut ab extraneis e iudicentur, qui comprovinciales, & à se electos debent habere iudices, nisi fuerit appellatum.

C. XIII. *De videri.*

Item Analectus d. Papa, epist. i. c. 3.

Egest ecclesie Apostolica firmamus auctoritate, & peregrina iudicia submovemus. Vnde & Dominus mentionem faciens Loth & per Moysen loquitur dicens: [Ingressus es quidem (inquunt) ut advena, numquid ut iudices?]

C. XIV. *Nulli liceat aliarum provinciarum iudicium expetere.*

Item Innocentius s. Papa ad Viterbanos Rethomagensium Episcopos, epistola 2. c. 3.

Non g liceat cuiquam (sine præiudicio tamen Romanæ ecclesie, cui in omnibus causis reverentia, & auctoritas debetur) relichis his sacerdotibus, qui in eadem provincia Dei ecclesie nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias, vel aliarum provinciarum Episcoporum iudicia expetere, vel pati. Quod si quis præsumpserit, & ab officio clerici submotus, & iniuriam reus ab omnibus iudicetur.

C. XV. *In epistola & Marcelli & Innocentii legitur, sine præiudicio tamen Romanæ ecclesie, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri: quomodo à postrema cunctatione in quatuor tomis editione ab his illa duo voces, sine præiudicio: quomodo modum, & paulo inferius ista, vel aliarum provinciarum Episcoporum iudicia expetere, vel pati: quæ tamen habentur in aliis locis indicatis.*

a Et in decreto Iulii cap. 27. Ca. Hadriani, c. 21. 1179. c. irritum: ex Corp. 4. c. 21. Anst. lib. 3. c. 59. b Et inter decreta Hadriani, c. 2. c. 21. Felix inter decreta Iulii, c. 6. In Ca. Hadriani, c. 19. in adjectis capitulis. c. al. externi. Polye. 1. s. 11. 10. Anst. lib. 3. c. 59. f. Et Marcellus epist. 1. in codice canonum, inter decreta Innocentii. Capitularium 1. c. 279. g Anst. lib. 3. c. 59. h al. externi. i al. iudici.

Reverentia autem, que Apostolica debetur Ecclesie, & que auctoritas intelligenda est, cum vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi concedantur. Vnde Sixtus à Papa cum diceret [comprovinciales & à se electos debent habere iudices] statim subiungit [nisi fuerit appellatum.]

C. XV. *Aliquo Apostolica sedis decreto extraneos iudices adire non possunt.*

Item Analectus Papa, epist. i. c. 3.

Vnaqueque provincia tam iuxta ecclesiam, quam iuxta seculi leges, suos debet iustos, & non iniquos habere iudices, & non extraneos, nisi Apostolicæ sedis huius decreverit auctoritas.

C. XVI. *Nisi per appellationem, alterius provincie iudices adire non oportet.*

Item ex Romana d. synodo.

Neminem exhiberi de provincia ad provinciam, vel ad comitatatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum, ita ut actor rei forum sequatur. *Infra.* **C. II.** 2, que sunt per unamquamque provinciam, ipsius provincie synodus diffinit, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio.

C. XVII. *Nisi per appellationem, alterius provincie iudices adire non oportet.*

Item ex Romana d. synodo.

Neminem exhiberi de provincia ad provinciam, vel ad comitatatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum, ita ut actor rei forum sequatur. *Infra.* **C. II.** 2, que sunt per unamquamque provinciam, ipsius provincie synodus diffinit, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio.

C. XVIII. *De eodem.*

Si quis clericus super quibuslibet criminibus accusatus fuerit, in provincia, in qua consistit ille qui accusatur, suas exerceat actiones: nec existimet eum accusator suus alibi, aut longius ad iudicium pertrahendum.

Capit. hoc, quod citatur ex Sixto, in illa epistola Pontificum huius nominis est inventum. In aliquo vestigio exemplaribus est tantum. Item, ut videtur citari eadem synodus Romana, que in superiori capite, id est, que continetur in capitulis Hadriani: Ivo autem part. 8. cap. 318. citat ex Eleutherio: cap. autem 329. citat ex Felice primo.

C. XVIII. *Ubi crimen admittitur, ibi causa ventiletur.*

Item ex decreto Hadriani: Papa.

Qui crimen obicit, sciat & se probaturum. **Revera** ubi causa agatur, ubi crimen admittitur.

QVÆSTIO VII.

Quid iudex esse non possit, quæsi cum res per aut major macula inficiat, multis auctoritatibus probatur.

C. I. *Suprà ead. c. peregrina. b Anst. lib. 3. c. al. externi. d In ca. Hadriani, c. 5. & 10. Felix I. epist. 2. Ivo p. 1. cap. 148. & p. 6. c. 37. e Suprà ead. ultra. infra. s. q. 2. c. d. d. c. m. s. Item Hadriani. Eleutherius ad Gallie provin. Felix I. epist. 1. in decreto Iulii c. 21. In ca. Hadriani, c. 21. Ivo p. 6. c. 318. & 329. f al. exeras. g al. astimet. h al. protrahendum. i In ca. Hadriani, c. 52. Suprà ead. c. ibid. semper ex Fabiano. k al. scribat. l Burch. 1166. c. 3. Ivo p. 6. c. 324. Palmor. lib. 4. c. 71.*

C. I. In famis, iudices esse non possunt.

Dicit enim sancta Romana a synodus.

In famis persona, nec procurator esse potest, nec cognitor.

Tria sunt, quibus aliqui impediuntur, ut iudices non fiant. Natus, ut furiosus, & mutus, & qui perpetuo furiosus est, & impubes...

Verum notandum, si servus, dum paratetur liber, ex delegatione sententiam dicit, quantum postea in servitium de pulsus sit, sententia ab eo dicta, res iudicate firmis tenet.

C. II.

In Digestis c. iii. de postulando.

In famis a non possunt esse procuratores, vel patroni...

In famis a non possunt esse procuratores, vel patroni, qui postulare prohibentur. Est autem postulare, desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum...

Permittitur enim eis postulare pro parente, pro patrono, patronave, liberis, parentibusque patroni...

esse non possunt. Omnes autem, qui non vocantur, sed necessarii funguntur officio, sine officia eadem postulare possunt...

a In Ca. Hadriani cap. 5. & in 2. epist. Felicis. Ansel. l. 3. c. 7. Phyl. l. 1. tit. 1. b motu.] org. l. 2. part. c. 242. & p. 6. c. 331. Pan. l. 4. c. 78. c. lib. 3. tit. 1. d Ex l. 1. ff. de postulando. verba alio modo aptati. e ad. calumnia publici iudicii. f Ex l. 2. c. 3. cod. g Ex l. 4. c. 1.

a Ex l. 6. b Ex l. 3. cod. c. tit. 1. lib. 1. d l. 1. c. 1. cod. e l. 7. c. cod. f ibid. vers. ff. qui verbi. g ibid. ff. qui autem. h Ex l. 2. c. de advocat. ff. de postul. k l. 1. in fin. ff. de arbitrio. l. Ex l. 1. Paulus. capt. arb. in l. 1. l. 6. ff. de arbit. in l. 1. l. 1. ab. in pr. p. l. de usura. Ceteri quibus causa infl. 1172. g. d. l. 1. 177. Cod.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

es. Aliquando ipio genere facti, ut exercentes improbum a foris, & illicitè exigentes usuras usurarum, & mulier, quæ intra b tempus, quo moris est lagere matrimonium, contrahit matrimonium, & qui sciens eam uxorem duxerit.

Item in Epistola d. qui rictum signat in oculis, probatur non posse educere filium de oculis fratris sui. *Item Davud in lib. I. salomon e. [Peccatori auctori dicit Deus, quare non iustas iustitias meas, & assem tuum ostendimus tuum? &c.]* *Item Gregorius I. Cuius vici designatur, refert ut quis predicatio contemnat.*

Capit hoc [quod admodum in superiori ratione significatum est] in veteribus exemplaribus non est, sicut in a. Superiori, & est collectio variorum legum facta à Gratiano. Sed quoniam plerumque verba sunt ipsorum auctorum, & in vulgari est distinctio: capus, idcirco hanc characteribus impressum est, quibus cetera auctorum capita.

¶ Nihil enim refert.] Verba legis, ex quibus hinc, & deservit, servus arbitri, Grati am accepit, sunt hæc. Papius libro nono, & Pomponius libro trigesimo tertio scribitur, parvi refert, ingenius quis, an libertinus sit, in lege hæc quis sit arbitri, an ignominiosus. In seruum Libero compromitti non posse, libr. undecimo scribit, & verum.

C. III. *¶ Qui aliorum vitia puniunt, sua prius corrigere solent.*
Item in notabili. lib. 2. in Job. 14. 17.

¶ *¶ Vi sine peccato est retritus primus in illam lapidem mittit.] Ad aliena quippe puniendæ peccata ibant, & sua reliquerant. Revocantur itaque in aut ad conscientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant. Hinc est, quod cum tribus b Benjamin in carnis fletare fuisset odiora, collectus omnis Israel ulcisci iniquitatem voluit, sed tamen semel & iterum in belli certamine ipse prostratus est. Confalto enim i Domino, si ad ulciscendum ire debuisset, iustum est, [ur & ier,] qui iuxta divinæ vocis imperium percaricem tribum valde feriens perit: funditus extinxit. Quid est, quod in ultionem feceris inflammatur, & tamen prius ipse profertur? nisi quod prius ipsi purgandus fuit, per quos aliorum culpe feriantur, ut ipsi iam mundi perditionem veniant, qui aliorum vitia corrigere festinant.*

C. IV. *¶ Illi de vitia aliorum iudices, qui non habent in se ipso quod puniant.*
Item Ambrosius super [Vici] immaculati] sermone ad ver[. [Miserationes tua Domine.]

¶ *¶ Videtur i ille de alterius errore, quid non habet quod in seipso condemnet. Iudicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio puniverit puniendæ; ne cum de alio iudicat, in se ferat ipse sententiam. Iudicet ille, qui ad promittendum nullo odio, nulla offensione, nulla levitate se ducit. & post pauca.] Bonus iudex nihil ex iura leges & domesticæ proposito voluntatis, sed perit, non indulget propter voluntati, nihil peratam, & meditarum domo defert: sed sicut audit, ita iudicat, legibus, non ad verlatum, examinat causæ merita, non mutat. Discrete iudices faculi, quem in iudicando tenere debentis effectum, quam sobrietatem, quam sinceritatem, & iudicet.] *¶ Qui iudicat, non voluntati lux ob-**

temperare debet, sed tenere quod legum est. *¶ post pauca.* *¶ In iudicando magis cordi sit veritatis custodia, quam obedientia voluntatis.*

C. V. *¶ Gravatus criminibus iudicare non valet.*

Item Gregorius a prefationis in Job. cap. 3. a. l. b.
¶ *¶ In gravibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. ¶ Cuncti enim liquidò novimus, quia cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora provocatur. ¶ Scriptum b quippe est, [victima impiorum abominabiles Deo sunt, vota iustorum placabilia.] Neque enim in omnipotentis Dei iudicio, quid e, sed à quo datur inspicitur. ¶ Hinc est enim, quod scriptum d est, [Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus, ad Cain autem, & ad munera ejus non respexit.] Dicitur quippe, quia Dominus respexit ad munera, præmisit sollicitè, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerunt. [¶ Dona i quippe e iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblatione eorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.] *¶ Item. [Longè f est Dominus ab impiis, & orationes iustorum exaudiet.]**

¶ Dona.] Hæc non legitur ibi apud B. Gregorium: sunt tamen Eccl. cap. 34. & repetitur infra 14. quæstion. 3. cap. scriptum.

C. VI. *¶ Primum nosmetipsos, deinde proximos debemus corrigere.*
Item Beda in c. s. Iovani de iudicio adultæ.

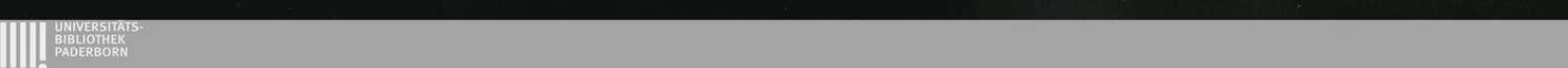
¶ *¶ Offensus Dominus iudicare de peccatrice, non statim dat iudicium, sed prius inclinans se deorsum, digito scribebat in terra, ac sic demum quam obnoxè rogatus iudicat, nos videlicet typicè insinuans, ut cum, quilibet proximorum errata conspiciamus, non hæc ante reprehendendo iudicemus, quam ad conscientiam nostram humiliter reversi, digito eam discretionis solerter exculpamus, & quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, sedula examinatione dirimamus, iuxta illud Apostoli g. [Frater, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, &c.] & infra.] *¶ Qui b sine peccato est vestram, id est, primo vos ipsi iustitiam legis implete, & sic innocentes manibus, & mundo corde ad lapidandam team concurrite.**

C. VII. *¶ Sacerdos primum sua peccata, deinde aliena detergat.*
Item Augustinus ad quendam comitem.

¶ *¶ Sacerdos i, ut sapiens & perfectus medicus, primum sicut curat & peccata sua, & postea aliena vulnera detergere & sanare, & non publicare. ¶ Item in Evangelio i sal infatuatus ad nihilum utile est dicitur, nisi in proprium foris, & ab hominibus conculcetur. ¶ Ex quibus omnibus datur intelligi, quid criminisus alterius criminis iudex esse non potest, & seipsum condemnat, dum in alterius crimine sententiam profert. Sed obijciat. Sed in eum à Domino esset reprobatus, populum Dei iudicabat, & quos iudicavit inter se populus exerebat. Item, Davud cum esset adultæ & homicida, interrogatus à propheta, sententiam in dextera dedit, qui os eum pasperie rapuit, dicens n [iudicium mortis est vero hæc.] Item Salomon cum amore muliercularum Dei gentium coleret, tamen unoversa plebs israelitica ad eum iudicium confluebat. Sic & Achab o quoniam coleret Baal, tamen decerto tribus iudicabat. Multis etiam aliis in veteri testamento, quam in nova, invenimus, quorum vita cum esset blasphemabilis, tamen eorum sen-*

a. L. 2. Col. 1. b. L. 1. Col. 2. c. Sup. q. 5. nullas servas, sed non essem verbi. d. Item. e. P. 1. 2. f. Homil. 1. 2. in Evang. g. Item. h. Iudic. i. autem. orig. k. absque ista dua voce ab originali. l. Anf. 13. c. 34. m. ad veritate. n. orig. o. sum. orig.

a. Test. p. 1. c. 11. b. Prover. 15. 14. q. 3. scriptum est. e. epist. 196. 17. ad Ricardum Regem. c. quid datur. orig. d. Gen. 24. e. Eccl. 34. f. Prover. 15. g. Gal. 6. h. Item. i. Anf. 1. 7. c. 101. k. ad d. lib. 1. Math. 23. 1. Reg. 15. n. 3. Reg. 11. o. 3. Reg. 26.

tema, quia ex officio suo servata iudicandi ordinem integritate precibus, invenitur servata. Vnde et Dominus ait in Evangelio a [Super cathedram Moysi sederunt scribae & Pharisaei, &c.] Hinc liquido testatur, quod multi pastores, dum sententia iusti examini aliterum criminis ferunt, sui ipsi nocent, dum sine exemplo sui emendationis aliorum vicia corrigere curant: subdit vero profertur, si eorum incorpatione correcti, vel sententia occidit, vitam suam in mensa commutare dederunt. Ac per hoc dum ab ecclesia tolerati fuerint, eorum iudicium subverti non licet.

¶ In vetusta impressione epistolaram B. Augustini extra epistola longissima ad Iulianum comitem, in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quartus volum, sub titulo de salutaribus documentis in cuius libelli cap. 52. hoc est caput.

QUESTIO VIII.

Quod autem Episcopus ab uno tantum audiri, vel b iudicari non debeat, Zepherinus Papa rescribit, epistola prima ad Episcopos Siciliae, dicens.

C. I. ¶ Episcopus non nisi a pluribus audiatur & iudicetur.

Accusatores e Episcoporum omni careant suspitione, quia colamas suas Dominus firmiter stare voluit, non a quibuslibet agitari. ¶ Nullum namque eorum sententia a non suo iudice dicta confundat; quia & leges sacculi idiplam fieri precipiunt. Vnde in libro primo, titulo de sententia & interlocutionibus omnium iudicium, lege penultima. [Cujus in agendo quis observat arbitrium, cum habere etiam contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur.] ¶ Iudices d duodecim quilibet Episcopus accusatus (si necesse fuerit) eligat, a quibus ejus causa iuste iudicetur. Nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipsi per se eligantur, & regulariter vocato e ad suorum primo conventum Episcoporum, per eos ejus causa iuste audiatur, & rationaliter discernatur. Finis vero ejus causae ad sedem Apostolicam deferatur, ut ibidem terminetur. Nec antea finiat (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est) quam ejus auctoritate fulciatur. ¶ Absens f vero nemo iudicetur. Nisi ex contumacia absens fuerit: quia & divina & humanae hoc prohibent leges.

¶ Vi Codice] Hinc usq. ad vers. Iudices, non sunt in epistola Zepherini, neq. in vetustis Gratiani codicibus.

¶ Nisi ex contumacia absens fuerit] Haec absunt a pluribus manuscriptis, & epistola ipsa, & Anselmo & Ivone. Infra vero ead. q. 9. a. Absens habetur tanquam Gratiani verba.

C. II. ¶ Agnos Episcopus audatur Episcopus, qui in reatum incidit.

Item Felix Episcopus dixit in concilio Carthaginiensi 11. c. 10.

Sggero secundum g statuta veterum conciliorum, ut si quis Episcopus (quod non optamus b) in reatum aliquem incurrit, & nimia necessitas ei fuerit non posse plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duodecim audiatur Episcopus i.

¶ Episcopus] Quae hoc loca in capite decimo concilio Carthaginiensi secunda adduntur, referuntur infra q. 7. c. Felix, & ibi notabitur varietas.

a Math. 23. b al. & c Ansel. l. 2. c. 38. Ivo part. 5. c. 245. d s. quest. 4. duodecim iudices. Ansel. lib. 3. c. 45. e al. vocatur. f Infr. ead. quest. 9. absens Ansel. l. 2. c. 61. g 11. quest. 7. Felix. in concilio Triburico. c. 20. Ansel. l. 3. c. 46. Durch. l. 2. c. 49. Ivo p. 5. c. 262. h al. optantur.

QUESTIO IX.

De accusatoribus vero, vel testibus, quod iudicium eorum accusatoribus, vel testificationibus adhiberi non debeat, multorum adhaerentibus loquitur.

C. I. ¶ Testes non debent accusari nisi a pluribus.

Item Telesphorus Papa epistola ad Episcopos dicitur.

Accusatori a omnino non credi decernimus, nisi sententia adversario causam suggerit, antequam iudicis iustam discussionem.

C. II. ¶ Absens ad adversario sententiam ferre non licet.

Item Eleutherius Papa epistola ad Episcopos Galliae.

Aveant b iudices ecclesiae, ne absente eo, cuius iudicium ventiletur, sententiam proficiant, quia iudicium imo etiam & causam iustis pro factis dabitur. Partoris vero nec calumnia, nec vox audiat.

C. III. ¶ Testes absente accusatore non audiuntur.

Item Calixtus Papa epistola secunda, ad Episcopos Galliae.

Absente e eo, quem accusare voluerit, quibus accusatori non creditur, quia sine scriptis libere scriptam autem non quam recipiatur: quia scriptura nullus accusare, vel accusari potest, sed per voce, & presente eo, quem accusare voluerit, iudicis agat accusationem.

C. IV. ¶ Quis in absentia geritur, omnino evocatur.

Item Cornelius Papa ad Rufinum episcopum, c. 1.

Omnia e, quae adversus absentes in omni loco aut loco aguntur, aut iudicantur, omnino evocantur: quoniam absentes nullus addicit, nec adducit.

C. V. ¶ Non iudicetur qui presentibus non est, vel convocatur.

Item Marcellus Papa ad Maxentium episcopum.

Non oportet quemquam iudicari, vel non priusquam legitimos habet presentes testes, locumque defendendi accipiat ad abstantia.

C. VI. ¶ De eodem.

Item Damasus ad Stephanum Archiepiscopum.

Habetur f quoque in decretis sanctissimum sancitum, non fore canonicum, quaeque iudicium dorum iudicare, vel damnare, antequam accusator non de examinatos presentes habet, locumque defendendi accipiat, id est, iudicium ecclesiasticum criminis.

C. VII. PALEA.

Nec g extra propriam i sine provocatoe discussionis accusatio, sine Apostolica provisione, cui in omnibus causis debet reverentia, quoniam & antiqua doret hoc Patrum regum, & Imperialia s pariter statuta concinunt. Cuius in quantum, discussio ibi agenda est, ubi criminis est. Nam alibi criminum reus prohibetur, nisi libi in canonibus praecipitur. [Quae cumque sunt suis locis, ubi orta sunt, finienda sunt] & transire non debent.

a Ansel. l. 3. c. 12. & 37. In rescripto bali, c. 4. Item c. 30. In cap. Hadrian. c. 32. In capitulo. l. 2. c. 29. Burch. l. 1. c. 27. Ivo p. 6. c. 219. c. Sup. q. 2. c. 1. Burch. l. 1. c. 171. Ivo p. 3. c. 219. d al. cuiusque accusator. l. 3. c. 62. f Ansel. l. 2. c. 30. Prop. 6. c. 447. g Ansel. l. 1. al. primo. i Ced. ubi de crim. agitur. l. 2. & q. 1. g. 11. 1. in expositione legu. 2.